ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 8 (1990)

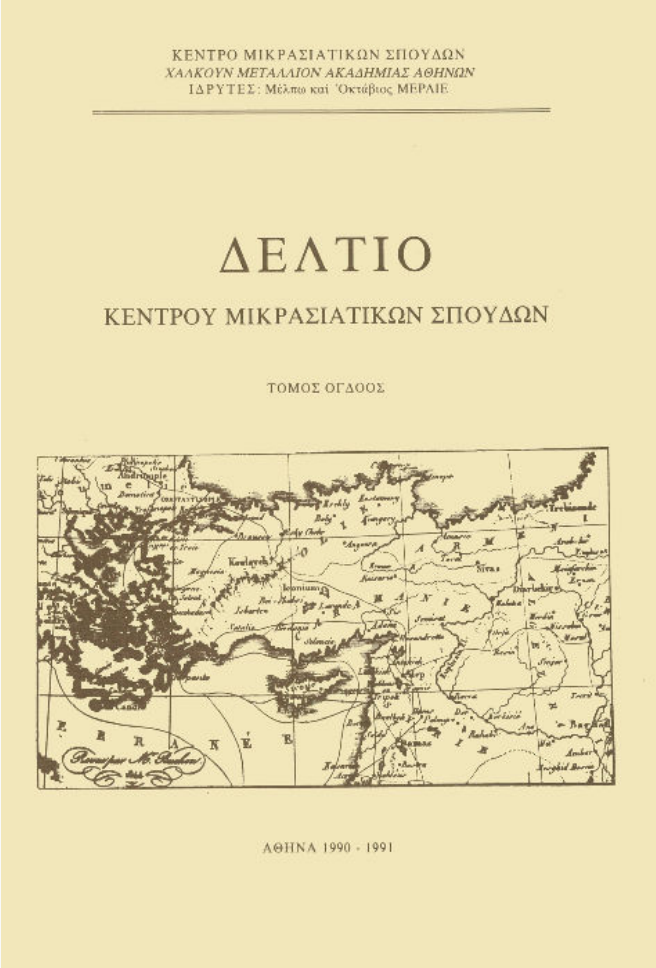

Αναστάσιος Κ. Ιορδάνογλου, Το Εθνικόν Ιωακείμειον Παρθεναγωγείον Κωνσταντινουπόλεως. 1882-1988

Σταύρος Θ. Ανεστίδης

doi: 10.12681/deltiokms.245

Copyright © 2015, Σταύρος Θ. Ανεστίδης

Άδεια χρήσης Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ανεστίδης Σ. Θ. (1990). Αναστάσιος Κ. Ιορδάνογλου, Το Εθνικόν Ιωακείμειον Παρθεναγωγείον Κωνσταντινουπόλεως. 1882-1988. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, *8*, 273–277. https://doi.org/10.12681/deltiokms.245

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** EKT | **Πρόσβαση:** 26/04/2024 07:16:22

ἐπιλογὴ τῶν πινάκων εἶναι συχνὰ πολὺ ἄνιση: ὁ Βασ. Γούτας λ.χ. ἀντιπροσωπεύεται μὲ 4 πίνακες, ὁ Πίνδαρος Πλατωνίδης μὲ 14, ἀλλὰ μὲ κανέναν οἱ ἐνδιαφέροντες ἁγιογράφοι Θεόδωρος Βασιλειάδης, Θεόδ. Ράλλης ἢ ὁ Ἀργύρης Στυλιανίδης. Γνωρίζω ὅμως ὅτι εἶναι ἀμέτοχοι τῆς εὐθύνης γιὰ τὴν ἀνισότητα αὐτὴ τόσον ὁ συγγραφέας, ὅσο καὶ ὁ ἐκδότης —ἂς ὄψεται ἡ «κακία τῶν καιρῶν». Σὲ αὐτήν, ὑποπτεύομαι, ὀφείλεται καὶ ἡ ἔλλειψη ἀναγραφῆς τόπου φύλαξης ὅλων τῶν ἀπεικονιζομένων ἔργων στὸ σχετικὸ κατάλογο (σ. 259 κ.ἑξ.).

Ἐλπίζω νὰ μὴ μακρηγόρησα ἀνώφελα γιὰ ἕνα *opus vitae*, γιὰ τὸ ὁποῖο ἡ τελευταία λέξη ἀνήκει στὸν ἔπαινο καὶ τὸ ἐγκώμιο, τόσο γιὰ τὸν ἀκαταπόνητο ἱεράρχη, ὅσο καὶ γιὰ τὸν ρέκτη ἐκδότη. Ἂς ἀναλογιστοῦμε μόνο τί μόχθος χρειάστηκε γιὰ νὰ συγκεντρωθοῦν ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο, κυριολεκτικά, τὰ στοιχεῖα γιὰ τοὺς 155 καλλιτέχνες, τί σημαίνει τέτοια ἐργασία στὸ ἀκατάπαυστα χειμαζόμενο περιβάλλον τῆς ἐν αἰχμαλωσίᾳ Μεγάλης Ἐκκλησίας, πόσα ταξίδια καὶ ξενύχτια ἀπαιτήθηκαν γιὰ νὰ ἔλθει εἰς πέρας ἕνα «πάρεργο» στὰ ποιμαντικὰ καὶ λοιπὰ καθήκοντα ἑνὸς ἀνωτάτου ἱερωμένου· τέλος, τί σημαίνει νὰ διακινδυνεύσεις σημαντικὰ χρηματικὰ κεφάλαια σὲ ἐποχὲς στενότητας γιὰ ἔργα «οὐχὶ παραδεδεγμένης χρησιμότητος» γιὰ τὴν τεχνοκρατικὴ ἐποχή μας, κατὰ τὴν εἰρωνική, πάντα ἐπίκαιρη ρήση τοῦ Γέροντα Σκιαθίτη.

Ἂς εὐχηθοῦμε νὰ χαροῦμε γρήγορα, βελτιωμένη, διορθωμένη καὶ ἐπαυξημένη, τὴ δεύτερη ἔκδοση ἑνὸς ἔργου, ποὺ εἶναι προσφορὰ μνημειακὴ (μὲ τὴ διπλὴ ἔννοια τοῦ ὅρου) γιὰ τὶς πάντα ζωντανὲς μέσα μας πέραν τοῦ Αἰγαίου Πατρίδες.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Δρ. Φ.

Ἀναστάσιος Κ. Ἰορδάνογλου, *Τὸ Ἐθνικὸν Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον Κωνσταντινουπόλεως. 1882-1988*, Θεσσαλονίκη: Ἵδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου, 1989, σσ. 301.

Ὁ Πολύευκτος [Φινφίνης] Γερμανίας, ὑπηρετῶν τὸ 1958 ὡς βοηθὸς ἐπίσκοπος Τροπαίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς ἔγραφε στὸ *Λεύκωμα 75ετηρίδος Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου*, Ἰσταμπούλ, 1958, σ. 48: «Θυμᾶμαι τὸν λόφο ὅπου ἐδέσποζεν ἡ Μεγάλη Σχολὴ μαζὶ μὲ τὸ Ἰωακείμειον. Ἡ ἐλπίδα εἶχεν ἀγκαλιάσει μὲ τὸ φασμαγορικὸ φωτοστέφανό της τὰ δύο αὐτὰ πνευματικὰ ἐργαστήρια ποὺ τροφοδοτοῦσαν μὲ νέας δυνάμεις τὴν ὀρθόδοξον οἰκογένειαν καὶ τὴν πίστιν τῶν βλαστῶν τῆς σύγχρονης γενεᾶς. Παράδοσις καὶ μέλλον ἐκεῖ συναντήθηκαν ἐγκάρδια

καὶ μὲ τὴν οἰκειότητά τους ἔκαναν νὰ λειτουργήσει πειὸ δυνατὸς ὁ τρυφερὸς παλμὸς τῶν νεωτέρων μέσα στὰς εὐθύνας. Τὸ 'Ιωακείμειο δὲν εἶναι ἕνα ὁποιοδήποτε σχολεῖο. 'Εκεῖ ἡ ἀποκάλυψις τῶν μυστικῶν τῆς μαθήσεως γίνεται μυσταγωγία... 'Εκεῖ συναντῶνται οὐρανὸς καὶ γῆ μαζύ. Οὐρανὸς ποὺ δίνει τὸν ἀνοικτὸ ὁρίζοντα γιὰ ν' ἀναπνεύση ἐλεύθερα τὸ ἰδανικό, ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ σεμνότης, μέσα στὰ συγχρονισμένα πλαίσια τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς κόρης, τῆς μάννας, τῆς ξεχωριστῆς ἐκείνης ὀντότητος ποὺ μὲ τὸ ἔργο, τὴν προσφορὰ εἰς τὸ αἴσθημά της παίρνει εἰδικὴ θέσι στὴν ζωή.» 'Εμελλε αὐτὸ τὸ «'Εθνικὸν 'Εκπαιδευτήριον» τὸ ὁποῖο συστάθηκε «διὰ τὴν χριστιανικὴν καὶ ἑλληνοπρεπῆ μόρφωσιν τῆς θηλείας νεότητος καὶ τὸν καταρτισμὸν διδασκαλισσῶν» νὰ διακόψει μίαν ἑκατονταετῆ καὶ πλέον λειτουργία, τὸ 1988, ἐλλείψει μαθητριῶν καὶ διδακτικοῦ προσωπικοῦ. Τὰ αἴτια τῆς θλιβερῆς αὐτῆς καταλήξεως —ἂς θυμηθοῦμε καὶ τὸ κλείσιμο τῆς 'Ιερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης ἀπὸ τὴν Τουρκικὴ Κυβέρνηση τὸ 1971— εἶναι πολλαπλά, συσχετίζονται μὲ σημαντικὲς κατηγορίες ἱστορικῶν καὶ πολιτικῶν ζητημάτων καὶ δὲν ἀποτελοῦν ἀντικείμενο τοῦ παρόντος σημειώματος. 'Αναφέρω ἁπλῶς ὅτι λειτουργοῦν ἐπὶ τοῦ παρόντος στὴν Κωνσταντινούπολη, ἡ Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, ἡ ὁποία μετὰ ἀπὸ τὸ κλείσιμο τοῦ 'Ιωακειμείου ὑποχρεώθηκε νὰ δεχθεῖ καὶ μαθήτριες, τὸ Κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον (1850), τὸ Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον (1875) καὶ τὸ Ζωγράφειον 'Αρρεναγωγεῖον (1883), μὲ γενικὸ σύνολο 200 μαθητῶν περίπου. Τὸ ὄνομα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ «'Ιωακειμείου» συνεχίζονται πλέον μέσω τοῦ «Συνδέσμου 'Αποφοίτων 'Ιωακειμείου» Κωνσταντινουπόλεως (1947) καὶ τοῦ «Συνδέσμου 'Ιωακειμειάδων 'Αθηνῶν» (1982), οἱ ὁποῖοι ἀποσκοποῦν στὴν καλλιέργεια τῆς στενότερης πνευματικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν 'Ιωακειμειάδων, στὴν ὑλικὴ ἐνίσχυση τῶν 'Ιωακειμειάδων ποὺ ἀδυνατοῦν νὰ ἐργαστοῦν καὶ στεροῦνται ἄλλων πόρων καὶ στὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ ὑποστήριξη ἀπόρων σπουδαστριῶν καὶ τὴν παροχὴ ὑποτροφιῶν.

Τὸ βιβλίο τοῦ 'Αναστασίου 'Ιορδάνογλου, τὸ ὁποῖο μὲ ἀρκετὴ ἐπιμέλεια συμπεριέλαβε στὴν σειρὰ τῶν ἐκδόσεών του τὸ ΙΜΧΑ, ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε κεφάλαια, ἕνα ἐπίμετρο καὶ ἕνα παράρτημα. Σημειώνω ὅτι ὁ μελετητὴς ἀναφέρει ὅτι αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη τῆς συγγραφῆς του ὅταν, τὸ 1986, πληροφορήθηκε ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κλείσει ἡ Σχολή (σ. 17).

Κεφάλαιο Α΄. Ἵδρυση καὶ τοποθεσία τοῦ 'Ιωακειμείου Παρθεναγωγείου:

Γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ παρθεναγωγείου ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης 'Ιωακεὶμ ὁ Β΄ [Κοκκώδης] διέθεσε τὰ δύο οἰκόπεδά του στὰ ὑψώματα τοῦ Φαναρίου, κοντὰ στὸν βυζαντινὸ ναὸ τῆς Παναγίας Μουχλίου καὶ τὴν Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, ὅπου καὶ ὑπῆρχε ἡ κατοικία του. Ἡ κατάθεση τοῦ θεμελίου λίθου πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὸν διάδοχό του, 'Ιωακεὶμ τὸν Γ΄, τὸν Μάιο τοῦ 1879 καὶ τὸ παρθεναγωγεῖο ὑπὸ τὴν ἐπωνυμία «'Ιωακείμειον», λόγω τοῦ ἱδρυτῆ του, ἐγκαινιάστηκε ἐπίσης ἀπὸ τὸν 'Ιωακεὶμ Γ΄, στὶς 19 Σεπτεμβρίου 1882. Συμπληρωματικῶς ἀναφέρω ὅτι ὁ κλεινὸς αὐτὸς Πατρι-

άρχης ἐγκαινίασε στὶς 12 Σεπτεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους, στὸν λόφο ἐκεῖνο τοῦ Φαναρίου, τὸ μεγαλοπρεπὲς διδακτήριο τῆς Μεγάλης Σχολῆς.

Κεφάλαιο Β΄. Διοικητικὴ ὀργάνωση καὶ οἰκονομικὰ τοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου:

Τὸ παρθεναγωγεῖο τελοῦσε ὑπὸ τὴν ἄμεση ἐποπτεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ διοικεῖτο ἀπὸ ἐπταμελὴ ἐφορία τῆς ὁποίας προέδρευε συνοδικὸς ἀρχιερέας, ὁ ὁποῖος ἐκλέγετο ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Τὸ 1887 ἀποφασίστηκε νὰ ἀποτελεῖ διαρκὲς μέλος τῆς ἐφορίας ἕνα ἀπὸ τὰ λαϊκὰ μέλη τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ὥστε ἡ Σύνοδος καὶ τὸ Συμβούλιο νὰ ἐνημερώνονται ἄμεσα γιὰ τὰ τῆς Σχολῆς. Ἡ ἐφορία τοῦ παρθεναγωγείου εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ προτείνει στὸ Συμβούλιο τὰ ὑποψήφια πρόσωπα γιὰ διδασκαλία, κατόπιν γνωμοδοτήσεως τῆς διευθύντριας καὶ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου. Ὁ διορισμὸς τῶν καθηγητῶν γινόταν ἀπὸ τὸ Συμβούλιο μὲ τὴν ἔγκριση τοῦ Πατριάρχη. Μετὰ ἀπὸ τὴν συνθήκη τῆς Λωζάνης, ὁπότε καταργεῖται τὸ ΔΕΜΣ καὶ ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὴν Μεγάλη Ἐκκλησία τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς στὴν διοίκηση τῶν σχολῶν, τὴν διαχείριση τοῦ Ἰωακειμείου καὶ τῶν λοιπῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς Πόλης ἀναλαμβάνουν ἀποκλειστικῶς οἱ λαϊκοί. Τὸ Παρθεναγωγεῖο συμπεριλήφθηκε στὰ «Μείζονα Ἱδρύματα» τῆς Ὁμογενείας (Νοσοκομεῖον Βαλουκλῆ, Ὀρφανοτροφεῖον Πριγκήπου, Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον καὶ Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον). Ἡ ἐκλογὴ τῶν μελῶν τῆς ἐφορίας τῶν ἱδρυμάτων αὐτῶν γινόταν μεταξὺ τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἐνοριῶν τῆς Πόλης. Τὸ Ἰωακείμειο ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη ἱδρύσεώς του συνάντησε σοβαρότατες οἰκονομικὲς δυσκολίες. Πάντοτε ὁ προϋπολογισμός του ὑπῆρξε ἐλλειμματικὸς παρὰ τὴν μέριμνα ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὶς γενναιόδωρες συνδρομὲς ἐπιφανῶν ὁμογενῶν ὅπως ὁ Στέφανος Ζαφειρόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Συγγρός, ὁ Παῦλος Στεφάνοβικ Σκυλίτσης, ὁ Γεώργιος Ζαφειρόπουλος, ὁ Δημήτριος Μεζίκης κ.ἄ. Ὡς αἴτια αὐτῆς τῆς οἰκονομικῆς καχεξίας θὰ πρέπει κυρίως νὰ θεωρηθοῦν, τὰ χαμηλά, σὲ σχέση μὲ τὰ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια, δίδακτρα τὰ ὁποῖα εἰσέπραττε, ἡ δωρεὰν ἐγγραφὴ πολλῶν ἀπόρων μαθητριῶν καὶ ἡ αὔξηση τῶν λειτουργικῶν ἐξόδων λόγω ὑπεραρίθμων μαθητριῶν. Θὰ πρέπει νὰ τονιστεῖ ὅτι σημαντικὸ βάρος τῶν κατὰ καιροὺς οἰκονομικῶν κρίσεων ἐπωμίστηκε τὸ ἑκάστοτε διδακτικὸ προσωπικὸ τῆς Σχολῆς, τὸ ὁποῖο συνέχιζε τὴν ἐκπαιδευτική του ἀποστολὴ χωρὶς νὰ εἰσπράττει συχνὰ καὶ γιὰ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα τὸν μισθό του.

Κεφάλαιο Γ΄. Λειτουργία τοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου:

Βάσει τοῦ κανονισμοῦ τοῦ Παρθεναγωγείου (1888), ἡ διευθύντρια ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀπόφοιτος διδασκαλείου μὲ διδασκαλικὴ πεῖρα τουλάχιστον δέκα ἐτῶν. Ἐκλεγόταν ἀπὸ τὴν ἐφορία τῆς Σχολῆς καὶ ἦταν ὑπεύθυνη γιὰ τὴν ἀκριβὴ ἐφαρμογὴ τοῦ κανονισμοῦ. Μετὰ ἀπὸ τὴν παύση, ἐκ μέρους τοῦ τουρκικοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, τοῦ Δημητρίου Παντελάρα (1972), τὸ παρθεναγωγεῖο ἕως τὴν διακοπὴ τῆς λειτουργίας του τελοῦσε ὑπὸ τὴν διεύ-

θυνση Τούρκου ἐκπαιδευτικοῦ. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς τοῦ Ἰωακειμείου ἀνῆκαν ταυτοχρόνως καὶ στὸ διδακτικὸ προσωπικὸ τῆς Μεγάλης Σχολῆς. Ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς δεκαετίας τοῦ 1960 καὶ ἐξαιτίας τῆς ἀπαγορεύσεως ἀπὸ τίς τουρκικὲς ἀρχὲς τοῦ διορισμοῦ νέων ὁμογενῶν καθηγητῶν σὲ κενὲς ὀργανικὲς θέσεις καὶ τῆς μεταθέσεώς τους σὲ ἄλλες σχολές, μειώθηκε αἰσθητὰ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκπαιδευτικῶν τοῦ ἱδρύματος. Τὴν ἔλλειψη αὐτὴ κάλυψαν, ὄχι πάντοτε ἐπαρκῶς, μετακλητοὶ καθηγητὲς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Στὸ Ἰωακείμειο δίδαξαν καὶ διαπρεπεῖς ἱεράρχες ὅπως ὁ Τριτεύων Βενιαμὶν Κυριακός, μετέπειτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης (1935-1946), ὁ πατριαρχικὸς διάκονος Ἀθηναγόρας, μετέπειτα μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν (1925-1942), ὁ Τριτεύων Εἰρηναῖος [Παπαμιχαήλ], μετέπειτα μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἰκαρίας (1926-1963), ὁ μητροπολίτης Ἰκονίου Ἰάκωβος [Στεφανίδης] (1950-1965) καὶ ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Αἰμιλιανὸς [Ζαχαρόπουλος], νῦν μητροπολίτης Κώου. Τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων συνέτασσε ἐπιτροπή, ἡ ὁποία διοριζόταν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο. Ἡ διδακτέα ὕλη ἦταν ἀνάλογη αὐτῆς τῆς Μεγάλης Σχολῆς μὲ τὴν προσθήκη ὁρισμένων τεχνικῶν μαθημάτων. Βάσει τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης, στὸ Ἰωακείμειο, ὅπως καὶ σὲ ὅλα τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα τῆς Πόλης, ἐπιβλήθηκε ἡ διδασκαλία τῆς τουρκικῆς γλώσσας. Προϊόντος τοῦ χρόνου, τὰ τουρκικὰ μαθήματα ἄρχισαν νὰ καταλαμβάνουν τὴν μερίδα τοῦ λέοντος στὸ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα εἰς βάρος πάντοτε τῶν ἑλληνικῶν. Ἡ μαθητικὴ βιβλιοθήκη τοῦ ἱδρύματος, βάσει τῆς τελευταίας καταγραφῆς, περιεῖχε 1.304 τόμους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 720 ἦταν στὴν τουρκικὴ καὶ οἱ ὑπόλοιποι στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα. Τὸ τουρκικὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἀναγνώρισε τὸ Ἰωακείμειο ἀρχικῶς ὡς λύκειο ἐνῶ στὴν συνέχεια ὡς δευτεροβάθμιο σχολεῖο. Ἡ πλήρης ἰσοτιμία τοῦ διπλώματός του μὲ αὐτὰ τῶν κρατικῶν λυκείων ἐπῆλθε γύρω στὰ 1950.

Κεφάλαιο Δ΄. Ἱδρυτὴς καὶ συντελεστὲς λειτουργίας τοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου:

Παρατίθεται βιογραφικὸ σημείωμα γιὰ τὸν Πατριάρχη Ἰωακεὶμ Β΄, σημειώματα γιὰ τοὺς εὐεργέτες, τοὺς διευθυντές, τοὺς Ἕλληνες καθηγητές, διδασκάλους καὶ νηπιαγωγοὺς καθὼς καὶ γιὰ τοὺς Τούρκους καὶ ξένους καθηγητὲς καὶ κατάλογος τῶν ἐφόρων τῆς Σχολῆς.

Κεφάλαιο Ε΄. Ἰωακειμειάδες:

1. Ὀνομαστικὸς κατάλογος τελειοφοίτων.
2. Περιγραφὴ τῆς τελετῆς ἀπονομῆς ἀπολυτηρίων στὶς τελειόφοιτες τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1900-1901.
3. Κατάλογος ἀποφοίτων τοῦ Ἰωακειμείου ποὺ ἐργάστηκαν στὰ ἐκπαιδευτήρια τῶν Η.Π.Α. (1933) καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1939, 1958).
4. Κατάλογος γραμματέων-ἐπιμελητριῶν τῆς Σχολῆς.
5. Κατάλογος Ἰωακειμειάδων ἀποφοίτων ἀνωτέρων καὶ ἀνωτάτων σχολῶν.

Ἐπίμετρο:

«Μουχλιό», ποίημα τοῦ νῦν μητροπολίτου Πέργης Εὐαγγέλου [Γαλάνη].

Παράρτημα:
Συγκεντρώνεται πλούσιο ἀρχειακὸ καὶ εἰκονογραφικὸ ὑλικὸ γιὰ τὴν τοποθεσία, τὸ ἱστορικὸ καὶ τὴν λειτουργία τῆς Σχολῆς.

Ὁ Ἀναστάσιος Ἰορδάνογλου στηριζόμενος στὴν ἐξοικείωσή του μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς καὶ τὴν ἀνατροφή του μὲ τὶς πρωτογενεῖς καὶ μὴ πηγές της, ἐκπόνησε μίαν ἐργασία μὲ τὴν ὁποία ἀποτίεται τιμὴ στὸ «τιμαλφὲς τῶν Μουσῶν καθίδρυμα» καὶ ἐμπλουτίζεται ἡ ἰσχνότατη βιβλιογραφία γιὰ τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Πόλης. Εἰδικότερα, ὡς πρὸς τὰ παρθεναγωγεῖα, δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἀναφορὰ παρὰ στὸ βιβλίο τῆς Κούλας Ξηραδάκη, *Ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου. Παρθεναγωγεῖα καὶ δασκάλες ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ*, Ἀθήνα, 1972, πολύτιμη καταγραφὴ τῶν παρθεναγωγείων τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μὲ βάση τὰ ἐν πολλοῖς ἀναξιοποίητα Ἀρχεῖα τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, καὶ στὸ συνοπτικὸ μελέτημα τοῦ Ἀλεξάνδρου Καρανικόλα, «Τὰ Παρθεναγωγεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως», *Παρνασσός*, τόμ. ΙΖ΄ (1975), σσ. 173-200. Ἰδιαίτερης μνείας ἀξίζει τὸ δίτομο ἔργο τοῦ Τάσου Ἀθ. Γριτσόπουλου, *Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή*, τόμ. Α΄, Ἀθῆναι, 1966, τόμ. Β΄, Ἀθῆναι, 1971, τὸ ὁποῖο πέραν μιᾶς ἐμπεριστατωμένης ἱστορικῆς μονογραφίας γιὰ τὴν Μεγάλη Σχολὴ ἀποτελεῖ καὶ μία σημαντικότατη συμβολὴ στὴν μελέτη τῆς μεταβυζαντινῆς λογίας παραδόσεως.

Γιὰ τὴν πνευματικὴ ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἡ ἔρευνα ἔχει μακρὺ δρόμο νὰ διανύσει. Στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς πολύμοχθης καὶ πολύχρονης διαδρομῆς, ὁ κ. Ἰορδάνογλου θέτει ὑπ' ὄψιν μας, μὲ τὴν παρούσα ἐργασία του, δύο πολὺ σημαντικὲς προϋποθέσεις: α. Τὴν ἀπογραφὴ καὶ τὴν διάσωση τοῦ ἀρχειακοῦ ὑλικοῦ τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν κοινοτήτων τῆς Πόλης, β. Τὴν ἐνίσχυση καὶ βελτίωση τῆς ἐρευνητικῆς προπαρασκευῆς μὲ τὴν συστηματικὴ χρήση τῶν ὀθωμανικῶν καὶ τουρκικῶν πηγῶν. Ἤδη ὅσον ἀφορᾶ τὴν πρώτη, οἱ ἀνησυχητικὲς ἐνδείξεις μᾶς προϊδεάζουν γιὰ τὴν προϊούσα ἀπώλεια τμημάτων τοῦ ἐναπομείναντος ὑλικοῦ καὶ αὐτό, ὄχι βεβαίως, λόγω ἀνευθυνότητας τῆς ἑλληνικῆς μειονότητας. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ δέσμη φωτὸς γιὰ τὸ γένος, μετατράπηκε σὲ μιὰ παλάμη ἀπὸ χιόνι ποὺ λιώνει. Θὰ ἀνεχτοῦμε καὶ τὴν ἀπώλεια τῆς ἱστορικῆς του μνήμης;

ΣΤΑΥΡΟΣ Θ. ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ